

**BVD / SBP****- rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van belang
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid**

A89/009 CO:2101409

25 april 1989

TOENEMENDE POLITIEKE DRUK OP REGIME CEAUSESCU

Met het opschorten van alle onderhandelingen met Roemenië over samenwerking op het terrein van handel en economie, hebben de ministers van Buitenlandse Zaken van de EG op 24 april jl. de politieke druk op dit "lelijkste eendje" in Oost-Europa verder vergroot. Pas als het regime CEAUSESCU aanmerkelijke verbeteringen aanbrengt in de mensenrechtensituatie in het land, zal het overleg worden hervat.

Deze buitenlandse politieke pressie valt samen met een groeiend binnenlands verzet, waarbij voor het eerst ook sprake lijkt te zijn van - vooralsnog - passieve steun binnen partij- en staatsorganen en zelfs binnen het veiligheidsapparaat.

TOENEMENDE POLITIEKE DRUK OP REGIME CEAUSESCU

Met het opschorten van alle overleg over het afsluiten van een handelsovereenkomst met Roemenië hebben de ministers van Buitenlandse Zaken van de EG op 24 april jl. in Luxemburg een nieuwe fase ingeluid van een internationale campagne om het regime van staats- en partijleider Nicolae CEAUSESCU te dwingen de internationale accoorden over mensenrechten te respecteren. Een volgende stap lijkt zich ook al aan te dienen. De EG-ministers zullen zich op korte termijn buigen over een (Nederlands) voorstel om ook alle ministeriële bezoeken aan Roemenië op te schorten.

De recentelijk in EG-verband genomen stappen werden voorafgegaan door toenemende internationale signalen van onvrede met de mensenrechtensituatie in het land. Zo werden begin april de Franse, Westduitse en Engelse ambassadeur uit Boekarest teruggedroepen voor overleg. Bonn ging tot deze stap over toen haar ambassadeur bij het bezorgen van een brief bij Corneliu MANESCU - een van de ondertekenaars van de hieronder besproken "Brief van Zes" - werd tegengehouden door politie en veiligheidstroepen. Ook Parijs en Londen lieten hun misnoegen blijken over de talrijke schendingen van de mensenrechten

Doch niet alleen in EG verband is de druk op Roemenië vergroot. In februari was het de Hongaarse onderminister van Buitenlandse Zaken Gyula HORN, die voor de VN-commissie voor de Mensenrechten in Geneve opzien baarde door voor het eerst in de geschiedenis als vertegenwoordiger van een Warschaupact-staat aan te kondigen een (Zweedse) klacht te ondersteunen tegen bondgenoot en buurland Roemenië, in het bijzonder vanwege de slechte behandeling van de Hongaarse minderheid in dat land. De Sovjet-Unie, Bulgarije en de DDR ging dit (nog) te ver, doch door niet deel te nemen aan de stemming over de resolutie waarin Roemenië werd veroordeeld, wekten zij op zijn minst de indruk het beleid van CEAUSESCU eveneens af te keuren.

Ook binnen de ILO, de Internationale Arbeidsorganisatie, wordt gewerkt aan een veroordeling van Boekarest, na een klacht van het (sociaal-democratische) Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) over met name de behandeling van dissidente Doina CORNEA.

Katalysator

Een brief van zes voormalige communistische leiders in Roemenië, waarin met kracht wordt geprotesteerd tegen het politieke, sociale en economische beleid van CEAUSESCU c.s., heeft katalyserend gewerkt bij dit internationale protest.* Deze "Brief van Zes", in de westerse pers terecht beoordeeld als de belangrijkste politieke doorbraak in Roemenië van de laatste jaren, heeft meer nog dan de berichten over de arbeidersopstand in Brassov van november 1987, internationaal de aandacht gevestigd op de schrijnende situatie in dit stalinistisch geregeerde land.

*De ondertekenaars waren van de brief, die integraal werd afgedrukt in de NRC van 16 maart 1989 waren: Gheorghe APOSTOL (ex-Politburolid en leider officiële vakbond), Alexandru BIRLADEANU (ex-vice-premier, planningschef en Politburo-lid), Corneliu MANESCU (ex-minister BuZa en VN-vertegenwoordiger), Constantin PIRVULESCU (mede-oprichter RCP, ex-Politburolid), Silviu BRUCAN (ex-hoofdredacteur Scinteia, ambassadeur in VS en bij VN) en Ion RACEANU (oud-gediende RCP).

Het is dan ook nog niet eerder vertoond, dat (ex-)politici het waagden om gezamenlijk de vloer aan te vegen met het totale beleid van de "Conducator". Het spreekt vanzelf dat de Roemeense leider en zijn hofdignitarissen zich door de brief in een uiterst lastig parket geplaatst zien. Nu de internationale schijnwerpers zo nadrukkelijk op deze ex-politici gericht zijn, kan bezwaarlijk al te openlijk naar het veelbeproeft middel van de harde repressie gegrepen worden. De eerste berichten over de behandeling die het zestal ten deel valt duiden er dan ook op dat pesterijen en bespieding weliswaar aan de orde van de dag zijn, doch dat van een verdergaand optreden door het politie- en veiligheidsapparaat geen sprake is. Het streven lijkt er primair op gericht te voorkomen dat vanuit de groep van zes contacten met het buitenland worden gelegd.

In dit verband mag het opmerkelijk heten dat uit betrouwbare bron werd vernomen dat de zes kunnen rekenen op zekere rugdekking binnen bepaalde groepen in het partijapparaat. Zelfs binnen de Securitate, de Roemeense inlichtingen- en veiligheidsdienst, zou met respect gesproken worden over de gewaagde stap van de in Roemenië populaire ex-politici, omdat velen zich kunnen vinden in de inhoud van de open brief.

Vooralsnog lijkt de stap van heimelijk sympathiseren met de actie van de partij-veteranen naar het daadwerkelijk overgaan tot verzet tegen de partijkleek rond CEAUSESCU nog ver weg. Ondanks de toenemende internationale druk en de groeiende onvrede binnenslands lijkt het imperium van CEAUSESCU evenwel nog niet te wankelen. Onlangs maakte de Roemeense leider triomfantelijk bekend dat zijn land alle buitenlandse schulden heeft afgelost. Internationale economische druk op Boekarest zal daarom weinig effect sorteren, vooral niet omdat de nadelige effecten ervan door de machthebbers opnieuw afgewenteld zullen worden op de bevolking.

Een machtswisseling lijkt daarom ook op dit moment nog ver weg, zeker nu de gezondheidstoestand van de 70-jarige Roemeense leider - na de ernstige inzinking van enkele jaren geleden - weer alleszins bevredigend genoemd mag worden.